

Ս Է Ր Ե Ի Ե Ր Կ Ի Ի Ղ

«Իմաստութեան սկիզբը Տիրոջ վախն է», կ'ըսէ շին Ուխտի մեծ իմաստունը (Առակ. Ա. 7)։ «Սիրէ քու Աստուածդ բոլոր սրտովդ, բոլոր մտքովդ ու բոլոր հոգիովդ», կը պատգամէ նոյն Սրբազան Մատենանը (Ղեա. ԺԹ. 19)։ Ու այս երկուքին միասեղ ներկայութիւնը անլուծելի (լաւագոյն պարագային՝ դժուարաւոյժ կամ դժուարեմբանի) առեղծուածի մը առջև կը դնեն յաճախ մեզ։ Արդարեւ, ինչպէ՞ս կրնանք մէկը օրիել ու անկէ վախնալ նոյն աստեան։ Այլ խօսքով, ինչպէ՞ս հաշտեցնել սէրն ու վախը (կամ երկիւղը) իրարու հետ։

Մենք կը վախնանք ընդհանրապէս մեր թշնամիներէն, այլ խօսքով անոնցմէ՝ որոնք կրնան շարիք ու փնտա պատճառել մեզի։ Իսկ ընդհակառակն, անվախօրէն կը մօտենանք մեր հարազատներուն ու մտերիմներուն, ուրիշ խօսքով բոլոր անոնց՝ որոնք հետ կապուած ենք սիրոյ զգացումով։

Փարսոսօմալ այս իրողութեան պարզաբանումը մեզ կը հարկադրէ առաջին առիթով զատորոշում մը ընել, այլ բառերով՝ օտանման մը դծել ընդմէջ վախին ու երկիւղին։ Տալ իսկական աստեղաբանութիւնը երկուքին։ Վախը հոմանիշ է սարսափին ու սոսկումին, ու մինչև իսկ զարհուրանքին, մինչ երկիւղը յարգախառն վախն է, որուն յատակը պատկառանք կայ ու ազնւածանք։ Մենք կը վախնանք գիշատիչ անասուններէ ու բնութեան ագէտներէն, առանց երկնչելու անոնցմէ։

Այս ձևով միայն ըմբռնելի կը դառնայ կնոջ ուղղուած Սուրբ Գրական պատգամը. «Եւ կին երկնչիցի առնէ իւրմէն, զոր կը կարգանք Ս. Պսակի Խորհուրդին, չարսէն սչ թէ վախ ու սոսկում (ինչ որ նուստատցուցի ըլլալով՝ խոտոր պիտի համեմատէր քրիստոնէական բարոյակաւնով պատգամուած մարդերու հաւատարութեան սկզբունքին — «Ձիք խտրի ու սչ արուի ե ոչ իգի» (Գաղա. Գ. 27), այլ յարգաւորից կեցուածք, պատկառանք ու հնազանդութիւն է որ կը պահանջուի։

Եւ այդ զգացումը չի ժխտեր սէրը, որ շաղախն է ամուսնական կեանքի գոյասեւման։ Ընդհակառակն, կարելի է ըսել թէ կ'աւելցնէ ամբողջութիւնը անոր հիմքունը։ Սէրը երբ չէ խարսխուած երկիւղի — յարգանքի ու պատկառանքի — վրայ, ծանծաղ է ու մակերեսային. ամեն փչող հով կ'ընայ մեղմել անոր թափը։

«Աստուծոյ չվախցող մարդէն վախցիր, բայց վախցիր նաև անոր հաշուոյն», կ'ըսէ արաբական առածը։ Առաջին եզրը մեկնութեան չի կարօտիր, քանի որ մեր շուրջը տեսադրուած բոլոր չարիքները կը նիւթուին անաստուած՝ ուրիշ խօսքով՝ իրենց խիղճը սատարային ծախած մարդերէ։ Իսկ երկրորդ եզրը տնոր համար, որովհետեւ անաստուածը ընկերութենէն առաջ ու աւելի՝ թշնամին է ի՛ր իսկ անձին, անոր մնայուն ու լաւագոյն կէսը կորսնցնելու յիմարութեան զինք առաջնորդող։ Ահա թէ ինչու Տիրոջ երկիւղը գերագոյն իմաստութիւնը համարուած է մարդերուն, իսկ Տիրոջ սէրը՝ գլուխը՝ մարդը իր իսկական կոչումին — կատարելութեան — առաջնորդող պատուիրաններուն։ Վասնզի ով որ Ղեապուց դքսէն վերեւ մեր մէջըրած պատգամին համաձայն — որ կրկնուած է Փրկչին կողմէ նոր կտակարանի մէջ (Մատթ. ԽԲ. 37) — կեանք կը վարէ, ոչ միայն բարիքի ու օրհնութեան աղբիւր կը հանդիսանայ իր շրջապատին, իրեւ աղ համեմելով ընկերութիւնը որուն մէջ կ'ապրի ու կը գործէ, այլև չունի վախը աշխարհի չարիքներէն ու գերագոյն չարիքը նկատուող մահէն։ Ի մի խօսք, կա՛մ երկնչելու ենք Տիրոջմէ (Անոր պատուիրաններուն համաձայն ապրելով մեր կեանքը) եւ կա՛մ վախնալու ենք աշխարհի չարիքէն ու մահէն։ Այլ բառերով, կա՛մ մեր ամբողջ էութեամբ կը սիրենք զԱստուած (եւ մեր նմանները) եւ կա՛մ մամոնան (որ խտացումն է այս աշխարհի մեղսաթաթաւ վախիքներուն)։ Նախընտրութիւնը ձգուած է մեր կամքին։ Նրանի անոր որ իմաստութիւնը ունի զինք իր երջանիկ ապագային առաջնորդող ընտրութիւնը կատարելու։

ԳԵՈՐԳ Ս. ՃԻՆԻՎԻԶԱՆ